

ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਏ.ਐਨ.ਆਰ. ਈ.ਟੀ.ਸੀ.ਬਨਾਮ
ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਆਦਿ.
ਜਨਵਰੀ 4, 1995
[ਡਾ. ਏ. ਐਸ. ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਐਮ. ਕੇ. ਮੁਖਰਜੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕੋਡ 1973—ਧਾਰਾ 354(1)(ਬ)—ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ—ਕੀ ਇਹ ਟਿਕਾਉ ਹੈ—ਫੈਸਲਾ, ਫੈਸਲਾ ਸਿਰਫ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਹ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਤੀਜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਦਾ ਹੈ—ਫੈਸਲਾ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ—ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜੇ ਸਿਰਫ ਨਤੀਜੇ ਹੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਫੈਸਲਾ, ਟਿਕਾਉ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ—ਕੇਸ ਨੂੰ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੈਰਿਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ—ਫੌਜਦਾਰੀ ਟਰਾਇਲ—ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਸੈ. 148, 302/149, 120ਬੀ, 397, 460—ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ 1950, ਸੈ.25—ਅੱਤਵਾਦ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰਾਂ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ) ਐਕਟ 1984, ਸੈ. 14

ਅੱਤਵਾਦ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰਾਂ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ) ਐਕਟ 1984—ਸੈ.14—ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਖਾਮੀਆਂ ਵਾਲਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ—ਕੀ ਕੇਸ ਨੂੰ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀਪਨ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨਾ ਹੈ—ਫੈਸਲਾ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਪਨ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨਾ ਸਬੰਧਤ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ—ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਘਟਨਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ—ਫੌਜਦਾਰੀ ਟਰਾਇਲ—ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਸੈ.148, 302/149, 120ਬੀ, 397, 460—ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ 1950, ਸੈ. 25

ਗਿਆਰਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀਆਂ ਸੈ.148, 302/149, 120ਬੀ, 397, 460 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਸੈ.25 ਦੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ 1950 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਟਰਾਇਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਦਕਿ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਤਵਾਦ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰਾਂ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ) ਐਕਟ 1984 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਬਰੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੈਰਿਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਭੇਜਿਆ

ਫੈਸਲਾ : 1. ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਖਾਮੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 354(1)(ਬ) ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਇੱਕ ਕਤਲ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਗੁਪਤ ਫੈਸਲਾ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਉੱਚਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮੌਲਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ, ਵਿਚਾਰਣਾ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਹੀ।

ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ। ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇੱਕ 'ਫੈਸਲਾ' ਸਿਰਫ 'ਨਤੀਜਾ' ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ - ਇਹ ਉਹ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮੇਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ 'ਨਤੀਜੇ' ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਆਧਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ 'ਨਤੀਜੇ' ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ।

2. ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਅਨਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਗਭਗ ਨੌਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਵਗ੍ਰਹਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁੜ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ਾ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

3. ਦੇਸ਼ੀ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਰਹੇਗਾ, ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇਗਾ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਉਸ/ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਮਾਨਤ ਦੇ ਰੱਦ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ/ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲਤ ਅਧਿਕਾਰਤਾ : ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 434 ਦਾ 1985 ਆਦਿ..

19.4.85 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 239 ਦਾ 1984 ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰਬਰ 70 ਦਾ 1985 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਆਰ.ਐਸ. ਸੋਧੀ ਅਤੇ ਆਰ.ਸੀ. ਕੋਹਲੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਮਿਸਿਜ਼ ਅਮਿਤਾ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ. ਸੂਰੀ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਡਾ. ਆਨੰਦ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ। ਇਹ ਦੋ ਅਪੀਲਾਂ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 14 ਦੀਆਂ ਹਨ ਅੱਤਵਾਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰਾਂ (ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ) ਐਕਟ, 1984 ਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 19.4.1985 ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 434 ਦਾ 1985 ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 489 ਦਾ 1985 ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ, ਸੋਹਨ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਹਿ-ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਬਰੀਕਰਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ।

11 ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਅੱਗੇ ਧਾਰਾ 148, 302/149, 120-B, 397, 460 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302/34, 397/34, 460 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 25 ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302/34, 337/34 ਅਤੇ 460 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 411 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ 25 ਦੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, 10.6.1984 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸੋਹਨ ਲਾਲ, ਪੀਡਬਲਿਊ5 ਮ੍ਰਿਤਕ ਜੈਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ, 8 ਜਾਂ 9 ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ, ਜੈਜਪਾਲ ਸਿੰਘ; ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਖੜ੍ਹੇ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕੋਲ ਗੰਡਾਸਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਕੋਲ ਪਿਸਤੌਲ ਸੀ। ਗੰਡਾਸਾ ਲੈ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਪੀਡਬਲਿਊ5 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਜੈਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਦਕਿ ਦੂਜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੋਹਨ ਲਾਲ, ਪੀਡਬਲਿਊ5 ਦੀ 12 ਬੋਰ ਡੀਬੀਬੀਐਲ ਬੰਦੂਕ ਲੈ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਅੰਗੀਠੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਈ ਸੀ ਜਿਥੇ ਜੈਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਸੋਹਨ ਲਾਲ, ਪੀਡਬਲਿਊ5 ਨੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ 8 ਜਾਂ 10 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਖੜ੍ਹੇ ਵੇਖਿਆ। ਸ਼ੇਰ ਸੁਣ ਕੇ, ਹਮਲਾਵਰ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 8/10 ਵਿਅਕਤੀ ਭੱਜ ਗਏ। ਜੈਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਸੋਹਨ ਲਾਲ, ਪੀਡਬਲਿਊ5 ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਨ ਹਸਪਤਾਲ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਣਾ। ਡਾ. ਏ.ਐਸ. ਮਾਨ, ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਭੇਜੀ। ਟੈਲੀਫੋਨਿਕ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ ਉੱਤੇ, ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਐਸਐਚਓ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮੱਲਾਨਵਾਲਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵੱਲ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੈਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਰ ਗਿਆ। ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਣ ਉੱਤੇ ਪੀਡਬਲਿਊ5, ਸੋਹਨ ਲਾਲ ਦਾ ਬਿਆਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ,

ਪੀਡਬਲਿਊ9 ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਬਿਆਨ, ਐਕਸ. ਪੀ-9, ਐਫਆਈਆਰ ਐਕਸ. ਪੀ-9/ਬੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਿਆ। ਇਨਕੁਆਸਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਨਕੁਆਸਟ ਰਿਪੋਰਟ, ਐਕਸ. ਪੀ-2, ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਐਸਐਚਓ ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਪੀਡਬਲਿਊ9 ਦੁਆਰਾ ਮਿਤਕ ਜੈਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਈ ਗਈ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਰਫ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ ਜੋ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊ5 ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਅੰਗੀਠੀ ਵਿੱਚ ਪਏ ਸਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਾਲ ਨਾਲ ਖੂਨ ਨਾਲ ਸਨੇ ਮਿੱਟੀ ਵੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸਾਂ ਅਤੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਸਨੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਸੀਲਬੰਦ ਪਾਰਸਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਮਾਲਖਾਨਾ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਅਤੇ ਕੈਮੀਕਲ ਪਰੀਖਣਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ।

ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ, ਸਿਵਿਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਨੇ ਜਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਿਤਕ ਦੇਹ 'ਤੇ ਜੂਨ 11, 1984 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10.00 ਵਜੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਜਖਮ ਪਾਏ।

(i) ਮੱਥੇ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਲਾਈਨ ਨੇੜੇ ਤਿਰਛੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ 20 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਕੱਟਿਆ ਜਖਮ ਨਾਲ ਜਮੀ ਹੋਈ ਖੂਨ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਹੱਡੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਐਕਸਟਰਾ ਡੂਰਲ ਅਤੇ ਸਬਡੂਰਲ ਹੈਮੇਟੋਮਾ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਮੈਟਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

(ii) ਜਖਮ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਠੀਕ 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੇਠਾਂ 14 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਕੱਟਿਆ ਜਖਮ ਨਾਲ ਜਮੀ ਹੋਈ ਖੂਨ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦੀ ਹੱਡੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਟੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਕਸਟਰਾ ਡੂਰਲ ਅਤੇ ਸਬਡੂਰਲ ਹੈਮੇਟੋਮਾ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਮੈਟਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

(iii) ਲੈਸਰੇਟਡ ਪੰਕਚਰਡ ਜਖਮ ਉਲਟੇ ਅਤੇ ਕੁਚਲੇ ਮਾਰਜਿਨਾਂ ਨਾਲ, ਮਾਪ 0.75 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 0.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਪੇਟ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਨਾਲ ਜਮੀ ਹੋਈ ਖੂਨ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

(iv) ਲੈਸਰੇਟਡ ਪੰਕਚਰਡ ਜਖਮ ਬਾਹਰਲੇ ਮਾਰਜਿਨਾਂ ਨਾਲ 3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 2-1/2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਛਾਤੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਨਾਲ ਜਮੀ ਹੋਈ ਖੂਨ। ਜਖਮਾਂ ਨੰਬਰ 3 & 4 ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਰੈਕ ਅੰਤੜੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਖੱਬੇ ਫੇਫੜੇ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਖਮ ਨੰਬਰ 3. & 4 ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੇਟ ਦੀ ਗੂਹਾ ਜਮੀ ਹੋਈ ਖੂਨ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਖਮ ਨੰਬਰ 4 ਹੇਠਾਂ ਦੀਆਂ ਪਸਲੀਆਂ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਜਖਮ ਨੰਬਰ 3 ਦਾਖਲ ਦਾ ਜਖਮ ਸੀ ਅਤੇ ਜਖਮ ਨੰਬਰ 4 ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਜਖਮ ਸੀ। ਟਰੈਕ ਦੇ ਨਾਲ ਜਮੀ ਹੋਈ ਖੂਨ ਸੀ।

(v) ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀ ਇੰਡੈਕਸ, ਮਿਡਲ ਅਤੇ ਰਿੰਗ ਉਂਗਲ ਦੇ ਟਰਮੀਨਲ 1/4 ਹਿੱਸੇ ਕੱਟੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਖਮ ਦੇ ਮਾਰਜਿਨ ਕੱਟੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੱਧਰ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਜਮੀ ਹੋਈ ਖੂਨ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

(vi) ਲੈਸਰੇਟਡ ਪੰਕਚਰਡ ਜਖਮ ਉਲਟੇ ਅਤੇ ਕੁਚਲੇ ਮਾਰਜਿਨਾਂ ਨਾਲ 0.75 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 0.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਸੱਜੇ ਟਖਣੇ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਸਤਹ 'ਤੇ। ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੇਠਾਂ ਦੀ ਹੱਡੀ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਪਾਈ ਗਈ। ਜਖਮ ਤੋਂ ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਕੱਢੀ ਗਈ ਜੋ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਮੀ ਹੋਈ ਖੂਨ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

(vii) ਲੈਸਰੇਟਡ ਪੰਕਚਰਡ ਜਖਮ ਉਲਟੇ ਅਤੇ ਕੁਚਲੇ ਮਾਰਜਿਨਾਂ ਨਾਲ, ਮਾਪ 0.75 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 0.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਖੱਬੇ ਉੱਪਰੀ ਬਾਂਹ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਅਤੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਨਾਲ ਜਮੀ ਹੋਈ ਖੂਨ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੇਠਾਂ ਦੀ ਹੱਡੀ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਪਾਈ ਗਈ। ਜਖਮ ਤੋਂ ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਕੱਢੀ ਗਈ ਜੋ ਮਾਪੀ ਗਈ।

ਬਾਈਂ ਅੱਗੇ ਬਾਂਹ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਫੁਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 1-1/2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਸਤਹੀ ਖੁਰਚਣ ਵਾਲਾ ਜਖਮ, ਤਿਰਛਾ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ।

ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੌਤ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸਦਮੇ ਅਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਬਹਾਵ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ

ਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸਨ। ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੱਟਾਂ ਨੰਬਰ 3 ਅਤੇ 4 ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਨ ਜਦਕਿ ਸੱਟਾਂ ਨੰਬਰ 6 ਅਤੇ 7 ਦੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਨ। ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਐਮ.ਓ-1 ਅਤੇ ਐਮ.ਓ-2, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਤੋਂ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਮੈਮੋ ਐਕਸ. ਪੀ-32 ਰਾਹੀਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਾਰੀਖਾਂ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪੀਡਬਲਿਊ1, ਡਾ. ਏ.ਐਸ. ਮਾਨ, ਪੀਡਬਲਿਊ2 ਸ੍ਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੀਡਬਲਿਊ3, ਸ੍ਰੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੀਡਬਲਿਊ4, ਸੋਹਨ ਲਾਲ ਪੀਡਬਲਿਊ5, ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲਾਲ, ਪੀਡਬਲਿਊ6, ਸ੍ਰੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਪੀਡਬਲਿਊ7, ਸ੍ਰੀ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਪੀਡਬਲਿਊ8 ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਪੀਡਬਲਿਊ9 ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਲਫਨਾਮਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਔਪਚਾਰਿਕ ਸੁਭਾਵ ਦੀ ਸੀ, ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਆਰ. ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਅਭਿਯੋਗਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 28 ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ :

"ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨਾਲ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਬਾਰ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੋਵੇ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਜਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਕਾ ਦਾਸ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਅਸਫਲ ਹੈ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 29 ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਰੀਕਾਰੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ :

ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲਾਲ (ਪੀਡਬਲਿਊ6) ਭਰਾ ਸੋਹਨ ਲਾਲ (ਪੀਡਬਲਿਊ5) ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਅਬਾਦੀ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਅਬਾਦੀ ਤੋਂ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਭੱਜਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖਿਆ ਪਰ ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੈਰਾ 30 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ :

"ਸੋਹਨ ਲਾਲ (ਪੀਡਬਲਿਊ5) ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਗੰਡਾਸਾ ਦੇ ਵਾਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਲਈ ਗਈ। ਬੰਦੂਕ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਐਕਸ. ਪੀ-23 ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ। ਬੰਦੂਕ ਐਕਸ. ਐਮ. ਓ. 3 ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੋਹਨ ਲਾਲ (ਪੀਡਬਲਿਊ5) ਦੀ ਲਾਇਸੰਸੀ ਬੰਦੂਕ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੰਦੂਕ ਨੂੰ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੰਡਨੀਯ ਸੋਵਿਯਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 411 ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਇਕੋ ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਹਾਇਕ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚੋਂ .315 ਬੋਰ ਦੀ ਪਿਸਤੌਲ ਐਕਸ. ਐਮ. ਓ.4 ਅਤੇ ਦੋ ਕਾਰਤੂਸ ਐਕਸ. ਐਮ. ਓ.5 ਅਤੇ ਐਮ. ਓ. 6 ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਲਾਇਸੰਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਫਿਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਪੈਰਾ 31 ਅਤੇ 32 ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਗਈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ :

"ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਦੇ ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਿਸਤੌਲ ਤੋਂ ਚਲਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਤੋਂ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭੂਰਾ 1985 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੇਸਾਂ (ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ) 33 ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰੀਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ।

ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਰੋਪ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਢੱਕੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਆਰੋਪੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਅਤਿਕ੍ਰਮਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਜਪਾਲ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਜਖਮ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬੰਦੂਕ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 397 ਰ/ਵ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ।

ਇਹਨਾਂ ਨਿਰਧਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਤੋਖਜਨਕ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ। ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼, ਦੋਵੇਂ ਹੀ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਸਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਗੌਰ ਕੀਤੇ, ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਜਾਂ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਕੇਸ, ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਾਰੀਖਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 1 ਤੋਂ 23 ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ। ਪੈਰਾ 24 ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੈਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਤੱਥ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਪੈਰਾ 28 ਤੋਂ 32 ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਬਰੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਕਤਲ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਚਿਤ ਨਿਰਧਾਰਨ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਵਿਅਰਥ ਹੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਾਰਨ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 489 ਦੇ 1985 ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 434 ਦੇ 1985 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮੀਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰੇਗੀ, ਵਿਚਾਰੇਗੀ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੀ ਸਹੀ, ਅਤੇ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਦੀ ਵੀ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੌਲਿਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ। ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ, ਸਿਵਾਏ ਮੈਡੀਕਲ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ। ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀ ਤਰਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਫੈਸਲਾ ਇੰਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚਾਏ ਗਏ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਸੈਕਸ਼ਨ 354(1)(ਬੀ) ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਅਣਜਾਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਚੁੱਕਿ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿ 'ਫੈਸਲਾ' ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। 'ਫੈਸਲਾ' ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਿਰਫ "ਸਿੱਟਾ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ - ਇਹ ਇਸਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ "ਨਤੀਜੇ" 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ "ਨਤੀਜੇ" ਸ਼ਾਮਲ

ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਇਸ ਲਈ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਣਾ।

ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਗਭਗ 9 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਭੇਜਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੇ ਕੇ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖਣ ਲਈ। ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ੀ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਾਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਗ੍ਰਹ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਨੇ ਅਪੀਲ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਮੁੜ ਭੇਜਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ 19.7.1990 ਨੂੰ ਚੈਂਬਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਪਰ ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ/ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਹ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਗੇ। ਕਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 489/85 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣਗੇ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ/ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਰੱਦੀ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਹ/ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਟੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਏ ਗਏ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚੋਂ ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚੂੰਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ (ਜੱਜ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ, (ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ) - ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ) ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਜਲਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੈਅ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰੇ, ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਚ ਪਸੰਦੀਦਾ ਤੌਰ ਤੇ।

ਚੂੰਕਿ, ਅਸੀਂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਲ ਇਸ ਲਈ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਡੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖਣ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਇ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਇੱਥੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਸਪਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਯੂ.ਆਰ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate